

«Άρνηση απόδοσης ΑΦΜ σε άτομα με ψυχική ασθένεια που φιλοξενούνται σε μονάδες αποασυλοποίησης» (αναφορά υπ' αρ. πρωτ. 12809/2006)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (23/01/2007)

Στη συνάντηση εργασίας που διοργάνωσε η Αρχή στις 23 Ιανουαρίου 2007 συμμετείχαν οι εξής:

- Από το Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, η Δ/ντρια Μητρώου κα Μασίκα και η κα Κοβρώτσου (στέλεχος της ίδιας Δ/νσης).
- Από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η Δ/ντρια Ψυχικής Υγείας κα Μαυρατζώτου.
- Από το Οικοτροφείο «ΙΡΙΣ» η αναφερόμενη κοινωνική λειτουργός κα Μακρή και η νομική σύμβουλος της Μονάδας κα Παπουτσάκη.
- Εκ μέρους της Αρχής συμμετείχαν η Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη του Κύκλου Κοινωνικής Προστασίας, κα Παπαρρηγοπούλου, η Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη του Κύκλου Σχέσεων Κράτους-Πολίτη, κα Σπανού, καθώς και οι χειριστές της αναφοράς κα Πανάγου και κος Πρωτοπαπάς.

Αρχικά, οι Βοηθοί Συνήγοροι του Πολίτη ευχαρίστησαν τους συμμετέχοντες για την ανταπόκρισή τους στην πρόσκληση της Αρχής για αυτή την συνάντηση εργασίας, που ως σκοπό της είχε την από κοινού προσπάθεια διερεύνησης και επίλυσης του προβλήματος που τέθηκε στην εν λόγω αναφορά.

Εν συνεχεία, παρουσιάστηκε σύντομα τόσο από την αναφερόμενη κοινωνική λειτουργό του Οικοτροφείου, κα Μακρή, όσο και από τους χειριστές της αναφοράς, το ιστορικό της υπόθεσης που αφορά στην άρνηση απόδοσης ΑΦΜ σε άτομα με ψυχική ασθένεια που φιλοξενούνται στο Οικοτροφείο «ΙΡΙΣ» από τους αρμοδίους της ΙΓ' Δ.Ο.Υ. Αθηνών.

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών έθεσαν το ζήτημα της ευθύνης που αναλογεί στους υπαλλήλους των Δ.Ο.Υ. σε περίπτωση που χορηγήσουν ΑΦΜ σε ψυχικά πάσχοντες και εξέφρασαν τις αμφιβολίες τους κατά πόσο είναι σύννομη η πρακτική της χορήγησης ΑΦΜ σε ψυχικά ασθενή, ο οποίος προσέρχεται στη Δ.Ο.Υ. ασυνόδευτος ή όταν προσέρχεται με συνοδεία τρίτου προσώπου (π.χ. κοινωνικού λειτουργού) χωρίς όμως να προσκομίζεται σχετική απόφαση δικαστηρίου περί θέσης αυτού σε δικαστική συμπαράσταση.

Προς απάντηση των ανωτέρω, τόσο η Δ/ντρια Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κα Μαυρατζώτου, όσο και η χειρίστρια της υπόθεσης, κα Πανάγου, διευκρίνισαν την αναγκαιότητα στήριξης της ευπαθούς ομάδας των ψυχικά ασθενών μέσα από πρακτικές που μειώνουν το κοινωνικό στίγμα και προωθούν τη διαρκή βελτίωση της λειτουργικότητας και αυτόνομης διαβίωσης των ατόμων αυτών στην κοινότητα. Επιπλέον, τονίστηκε ότι κύριο εργαλείο για την εφαρμογή της Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης είναι οι στεγαστικές δομές στην Κοινότητα (Οικοτροφεία, Ξενώνες, Προστατευμένα Διαμερίσματα) όπως αναφέρονται στο άρθρο 9 του Ν.2716/1999 περί «Ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών ψυχικής υγείας».

Επίσης, από τη νομική σύμβουλο του Οικοτροφείου «ΙΡΙΣ», κα Παπουτσάκη, παρουσιάστηκαν τα ανυπέρβλητα προβλήματα που δημιουργεί η άρνηση χορήγησης ΑΦΜ στους ψυχικά ασθενείς, διότι κατ' αυτό τον τρόπο αδυνατούν να εκδώσουν προνοιακά επιδόματα, να επανενταχθούν στον εργασιακό χώρο ή ακόμα και να εκδώσουν κάρτα απεριορίστων διαδρομών για τις μετακινήσεις τους. Καταστρατηγούνται κατ' αυτόν τον τρόπο, βασικά δικαιώματα των ασθενών για κοινωνική ενσωμάτωση και επανένταξη, δηλαδή στην ουσία αγνοείται ο βασικός σκοπός του Ν.2716/1999 που είναι η διασφάλιση της παραμονής των ατόμων αυτών στην κοινότητα και η συνέχιση των σχέσεών τους με δράσεις της τοπικής κοινωνίας.

Στη συνέχεια οι Βοηθοί Συνήγοροι του Πολίτη, κα Παπαρρηγοπούλου και κα Σπανού, αναφέρθηκαν στο ζήτημα της δικαστικής συμπαράστασης διευκρινίζοντας ότι, η απόφαση που θέτει το πρόσωπο σε δικαστική συμπαράσταση του στερεί τη δικαιοπρακτική ικανότητα. Ουσιαστικά, το πρόσωπο τίθεται στο περιθώριο της νομικής, οικονομικής και εν γένει κοινωνικής ζωής. Με κάποια δόση υπερβολής θα μπορούσε να πει κανείς ότι το πρόσωπο πεθαίνει «ως πολίτης». Η επίδραση της απόφασης στην προσωπικότητα του ενήλικου προσώπου είναι καθοριστική και σχετικά μόνιμη. Η απόδοση ΑΦΜ ή η μεταβολή ατομικών στοιχείων δεν προϋποθέτει την ικανότητα για δικαιοπραξία. Η ικανότητα αυτή έρχεται να κριθεί μόνο από το δικαστήριο στη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, το οποίο έχει δικαίωμα και υποχρέωση να αναζητήσει την αλήθεια και έξω από την υποβαλλόμενη αίτηση και τα στοιχεία που προσκομίζονται από τον αιτούντα, ζητώντας υποχρεωτική έκθεση κοινωνικής υπηρεσίας και επίσης υποχρεωτική ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη.

Τέλος, η κα Μαυρατζώτου ενημέρωσε τους συμμετέχοντες σχετικά με την εγκύκλιο (αρ. πρωτ. Π2α/Γ.Π.118795/8.11.2005) που εξέδωσε η Δ/ση Κοινωνικής Αντίληψης και Αλληλεγγύης του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης προς όλες τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της χώρας, σχετικά με το ζήτημα της ικανότητας προς δικαιοπραξία. Συγκεκριμένα και μεταξύ άλλων, το περιεχόμενο της εγκυκλίου

καθιστά σαφές ότι, εφόσον δεν έχει εκδοθεί σχετική απόφαση δικαστηρίου για υποβολή ενηλίκου προσώπου σε δικαστική συμπαράσταση σύμφωνα με τα άρθρα 1666 και επόμενα του Α.Κ., οι δικαιοπραξίες των ενηλίκων προσώπων τυγχάνουν ισχυρές και επάγονται όλες τις έννομες συνέπειές τους. Η κα Μαυρατζώτου πρότεινε στις εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών να χρησιμοποιήσουν ενδεχομένως ως πρότυπο την ανωτέρω εγκύκλιο, ώστε να δοθούν διευκρινίσεις και να απαντηθούν πιθανά ερωτήματα των αρμόδιων υπαλλήλων των Δ.Ο.Υ., τα οποία προκύπτουν κατά τη διεκπεραίωση σχετικών αιτημάτων χορήγησης ΑΦΜ σε ψυχικά ασθενείς.

Ακολούθησαν διευκρινίσεις επί των όσων προαναφέρθηκαν και έπειτα από εποικοδομητική συζήτηση συμφωνήθηκε ομόφωνα ότι για την χορήγηση ΑΦΜ ή/και τη μεταβολή ατομικών στοιχείων σε ενοίκους Μονάδων Αποασυλοποίησης (Οικοτροφεία, Ξενώνες, Προστατευμένα Διαμερίσματα) είναι απαραίτητη η προσκόμιση των εξής δικαιολογητικών στις κατά τόπους Δ.Ο.Υ.: α) Δελτίο αστυνομικής ταυτότητας, β) βεβαίωση διαμονής του ασθενούς στην συγκεκριμένη Μονάδα Αποασυλοποίησης (η οποία θα εκδίδεται από τον φορέα και θα αναγράφει τη διεύθυνση της Μονάδας) και τέλος, γ) βεβαίωση από το αρμόδιο Πρωτοδικείο ότι δεν εκκρεμεί αίτηση για δικαστική συμπαράσταση του ασθενούς ή/και δεν υπόκειται σε δικαστική συμπαράσταση. Σε περίπτωση, που δεν προσέρχεται ο ίδιος ο ασθενής στη Δ.Ο.Υ. για έκδοση ΑΦΜ ή για μεταβολή ατομικών του στοιχείων, τότε είναι απαραίτητη η έγγραφη εξουσιοδότηση υπεύθυνου προσώπου της Μονάδας, ο οποίος προσκομίζοντας επικυρωμένο αντίγραφο της αστυνομικής ταυτότητας του ασθενούς θα διεκπεραιώνει τη διαδικασία.

Ακολούθησε πρόταση του χειριστή της αναφοράς, κ. Πρωτοπαπά, προς τις εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών για μια πιο εμπειριστατωμένη και ενδεχομένως γενικευμένη αντιμετώπιση του ζητήματος της χορήγησης ΑΦΜ και σε άλλες κατηγορίες ατόμων με αναπηρία πέραν των ψυχικά ασθενών. Η Δ/ντρια Μητρώου, κα Μασίκα, δεσμεύτηκε ότι, τουλάχιστον το ζήτημα που ανέκυψε στην συγκεκριμένη Δ.Ο.Υ. και αποτέλεσε αντικείμενο αναφοράς προς την Αρχή, θα διευθετηθεί άμεσα με ενημέρωση της προϊσταμένης του τμήματος Μητρώου της ΙΓ΄ Δ.Ο.Υ. σχετικά με τα όσα αποφασίστηκαν από κοινού σε αυτή την συνάντηση εργασίας. Η κα Μασίκα άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο της συνεργασίας με την Αρχή για την εξέταση ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την καθημερινή πρακτική των υπαλλήλων στις Δ.Ο.Υ. και αφορούν και άλλες κατηγορίες ευπαθών ομάδων πληθυσμού (π.χ. διεκπεραίωση αιτημάτων που προέρχονται από ασθενείς ή συγγενείς ασθενών με ψυχική ή κινητική αναπηρία, οι οποίοι διαβιούν σε ιδρύματα κλπ).

Ακολούθησαν ευχαριστίες και το κλείσιμο της συνάντησης εργασίας από τις Βοηθούς Συνηγόρους του Πολίτη.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης της εξέλιξης της υπόθεσης εκ μέρους της Αρχής, οι χειριστές της αναφοράς επικοινωνήσαν επανειλημμένα με την κα Μακρή, κοινωνική λειτουργό του οικοτροφείου «ΙΡΙΣ». Η κα Μακρή μας πληροφόρησε ότι τελικά, στις 13/3/2007 χορηγήθηκαν ΑΦΜ σε δύο ασθενείς και πραγματοποιήθηκε η μεταβολή ατομικών στοιχείων σε έναν ασθενή από την ΙΓ' Δ.Ο.Υ. Αθηνών. Τα δικαιολογητικά που ζήτησε η προϊσταμένη του τμήματος Μητρώου της εν λόγω Δ.Ο.Υ., κα Αντωνοπούλου, ήταν μια υπεύθυνη δήλωση των ενοίκων ότι διαμένουν στο οικοτροφείο «ΙΡΙΣ», όπου αναγραφόταν η διεύθυνση, καθώς και επικυρωμένα φωτοαντίγραφα των ταυτοτήτων τους που συνόδευαν εξουσιοδότηση των ιδίων προς την κοινωνική λειτουργό του οικοτροφείου, ώστε να προβεί η ίδια στη διεκπεραίωση της σχετικής διαδικασίας.